

ЖИДКИХ Т.М.,

аспірант Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ
"Донбаський державний педагогічний університет"

УДК 378.094+371.11

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ КОМПЛЕКСОМ "КОЛЕДЖ-АКАДЕМІЯ"

У статті досліджується проблема процесного підходу до управління навчальним комплексом "коледж-академія" як одного з принципів менеджменту якості. Адже використання процесного підходу в управлінні навчальним комплексом дозволяє визначити пріоритетні напрями діяльності, а саме: орієнтація на споживачів освітніх послуг – студентів; постійне поліпшення якості освітніх послуг; провідна роль адміністративного керівництва навчального комплексу в постановці цілей і їх досягнення; залучення співробітників і викладачів до вирішення завдань навчального комплексу.

Ключові слова: процесний підхід, навчальний комплекс, менеджмент якості.

В статье исследуется проблема процессного подхода к управлению учебным комплексом "колледж-академия" как одного из принципов менеджмента качества. Ведь использование процессного подхода в управлении учебным комплексом позволяет определить приоритетные направления деятельности, а именно: ориентация на потребителей образовательных услуг – студентов; постоянное улучшение качества образовательных услуг; ведущая роль административного руководства учебного комплекса в постановке целей и их достижение; привлечение сотрудников и преподавателей к решению задач учебного комплекса.

Ключевые слова: процессный подход, учебный комплекс, менеджмент качества.

In the article the problem of process approach to the management of educational complex 'college-academy' as one of the management principles of quality is researched. The use of process approach in management of educational complex let to define the priority directions of activity such as orientation to users of educational service – students, continuous improvement of quality of educational service, the main role of administrative government of educational complex in setting the purposes and achieving them, attaching of the staff to solve the tasks of educational complex.

Process approach to running the academic complex 'college-academy' is interpreted by the author as interaction of planning, organization, motivation and control.

The paper states the role played by the teaching staff in running the academic complex 'college-academy', as far as those who work in educational establishments of I-IV accreditation level differ from the clerks working for various firms due to their progress specific skills and experience of communicating with students. It creates mutual understanding and relationship on the basis of mutual respect. This human value forms a number of characteristic features of running people within the academic complex 'college-academy'. It is created both among representatives of the highest body and the teaching staff. The author also emphasizes the great level of responsibility for the academic activity results, which can be gained by the representatives of the highest body in running the academic complex 'college-academy'. In this case the matter of self-governing becomes essential. As far as a teacher conducting certain investigation, being involved into intellectual activities makes a number of decisions connected with education quality, independently.

Key words: process approach, academic complex, quality management.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Відмінною рисою розвитку системи вищої професійної освіти в Україні сьогодні є постійний ріст вимог до діяльності вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації. Це обумовлюється структурними змінами ринку освітніх послуг, стрімким зростанням конкуренції між закладами освіти, підвищенням вимог споживачів до якості освітніх послуг, необхідністю здійснення діяльності в ринкових умовах, реформами всієї системи освіти.

Для підвищення якості підготовки фахівців і відповідності новим вимогам вищим навчальним закладам доводиться здійснювати постійний пошук нових, сучасних підходів до управління, що забезпечують ефективність і цілісність технологічних, педагогічних, управлінських, економічних й організаційних інновацій. У таких умовах ключовим фактором успішності освітньої

установи стає наявність діючої системи менеджменту й безперервне її вдосконалювання.

У пошуку найбільш ефективного інструмента вдосконалювання менеджменту багато навчальних закладів звертаються до процесного підходу. Тому, для вдосконалення і розвитку процесу управління навчальним комплексом «коледж – академія» у якості основного нами було прийнято такий підхід, як процесний.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Процесному підходу до управління організаціями присвячені роботи як українських, так і зарубіжних вчених, серед яких К. Макконелл, С. Брю, М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі, М. Портер, Ю. Биков, В. Репін, В. Єліферов, О. Виханський., Є. Хриков. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Враховуючи, що процесний підхід є одним з принципів менеджменту якості, а

якість освітніх послуг сьогодні є головним фактором оцінки ефективності та результативності освітніх послуг у навчальних закладах, то в разі застосування даного підходу ми можемо розглядати навчальний комплекс "коледж-академія" як систему взаємопов'язаних видів діяльності.

Формулювання цілей статті. Мета статті є дослідження проблеми процесного підходу до управління навчальним комплексом «коледж-академія».

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазначимо, що поняття «процесний підхід» в літературі, присвяченій проблемам управління освітою, не є однозначним. Так, Е. Коротков, вказуючи, що освіта є не просто механізмом передачі знань, а керованим процесом формування громадської та професійної свідомості, процесом розвитку культури і цивілізації, розкриває необхідність процесного підходу до управління. Автор висуває таку закономірність, яка в руслі нашого дослідження представляється цікавою: якщо управління освітою орієнтоване на відповідність ресурсів потребам обліку всіх факторів якості освітніх послуг та його тип відповідає цьому орієнтуванню, то таке управління дозволяє досягати найвищої якості. У зв'язку з цим підкреслимо і важливість принципів, розроблених автором на основі реалізації цієї закономірності: принцип підвищення керованості процесами формування якості; принцип розширення складу керованих факторів якості; принцип поєднання і комбінації керованих факторів якості; принцип моніторингу якості в режимі реального часу його формування; принцип ціннісної динамічності зміни якості. При цьому важливим є той факт, що оцінювання якості освітніх послуг, самою системою управління освітою визначається системою цінностей, які, як вказує Е. Коротков, не є нерухомими, але самі змінюються в процесах розвитку суспільства, виробництва, економіки, культури тощо [3, с. 27-30].

Під «процесним підходом», посилаючись на версію міжнародних стандартів в ISO 9001:2000, В. Єфімов розуміє таке функціонування організації, при якому вона повинна «визначити і управляти численними взаємопов'язаними видами діяльності» [1, с. 4]. При цьому автор підкреслює, що така діяльність може бути будь-якого роду, серед яких – планування, дослідження, адміністрування і т.д. [1, с. 5].

Важливим для нашого дослідження є висновок В. Єфімова про те, що процес є об'єктом управління, для чого необхідно передбачити наявність наступних чинників, а саме:

- ресурси, необхідні для функціонування процесів із заданою ефективністю і результативністю;
- засоби і способи досягнення запланованих результатів та встановлених цілей;
- процедури управління змінами процесів;

- порядок дій і прийняття рішень у випадку появи невідповідності або збоїв у процесі і т.д. [1, с. 5-6].

Заслужують також уваги погляди на процесний підхід в управлінні такого автора, як О. Заєць [2]. Так, він розглядає управління при процесному підході не як серію розрізнених дій, а як єдиний процес впливу на організацію. І ці дії (управлінські функції), як вказує автор, кожне з яких саме по собі є процесом, дуже важливі для успіху організації. Саме загальна сума цих функцій є процесом управління. При цьому автор пише: «Керівник зобов'язаний послідовно виконувати такі функції. Ці функції в даний час прийнято вважати загальними і застосовними до всіх організацій: планування, організація, мотивація, контроль. Ці чотири функції управління об'єднані зв'язуючими процесами комунікації і прийняття рішень. Керівництво (лідерство) розглядається як самостійна діяльність» [2, с. 10-11].

В цілому ми бачимо, що процесний підхід до управління навчальним комплексом «коледж – академія» слід розуміти як взаємозв'язок таких функцій – планування, організацію, мотивацію і контроль.

На наш погляд, сьогодні в процесі управління навчальним комплексом «коледж – академія» необхідно враховувати основу системи менеджменту якості освітньої організації і враховувати наступні пункти: орієнтація на споживачів освітніх послуг – студентів; постійне поліпшення якості освітніх послуг; провідна роль адміністративного керівництва навчального комплексу в постановці цілей і їх досягнення; залучення співробітників і викладачів до вирішення завдань навчального комплексу.

Аналіз літератури, присвяченої проблематиці управління представниками навчальних закладів I-IV рівня акредитації (коледжів, академій, університетів тощо), дозволяє виділити декілька важливих наслідків, визначених специфікою діяльності науково-викладацького складу. Так, співробітники освітніх організацій I-IV рівня акредитації відрізняються від службовців в інших підприємствах чи фірмах специфічними знаннями, вміннями та досвідом спілкування зі студентською молоддю, що визначає побудову взаємин на такий професійної цінності, як авторитет. Дана цінність формує цілий ряд особливостей управління людськими ресурсами навчального комплексу «коледж-академія» як між представниками вищого органу його управління, так і його науково-педагогічним персоналом. Поряд з цим можна відзначити і високу міру відповідальності за результати освітньої діяльності співробітників і представників вищого органу управління навчальним комплексом. У цьому випадку особливістю процесу управління навчальним комплексом стає питання не скільки управління

науково-педагогічним персоналом, а самоврядування, оскільки науково-педагогічний працівник, як працівник інтелектуальної праці, самостійно приймає багато рішень, пов'язаних з якістю освіти. Розуміючи, що інтелектуальна праця, на відміну від фізичної, не примушує співробітника до виконання певних дій, тому що в його викладацькій діяльності присутній творчий елемент, впровадження освітніх інновацій. Для підвищення ефективності викладання часто цілі і завдання формулюються науково-педагогічними працівниками, що, природно, дозволяє в освітньому процесі сконцентруватися на досягненні цілей освітнього процесу, розвитку професійних і соціально-особистісних компетенцій.

Питання управління розвитком інноваційного потенціалу педагогічних кадрів в дисертаційному дослідженні розглядає О. Тихомиров [4]. Автор вважає, що значні можливості вдосконалення освітнього процесу полягають саме в розвитку педагогічних кадрів через створення умов для підвищення їх інноваційного потенціалу. При цьому автор підкреслює, що управління розвитком інноваційного потенціалу педагогічних кадрів не завжди є об'єктом планування, а керівники освітніх установ не знають умов розвитку їх інноваційного потенціалу [4]. На нашу думку, при такому підході немає місця постановці реальних проблем підготовки педагога до інноваційної діяльності, що в сучасних умовах розвитку освіти є головною умовою пошуку нових напрямків у поліпшенні якості освітніх послуг. Ми також погоджуємося з думкою автора про те, що в процесі управління керівники освітніх закладів повинні враховувати організаційно-педагогічні умови розвитку інноваційного потенціалу педагогічних кадрів. До даних умов О. Тихомиров відносить наступні: управлінська взаємодія з педагогами ґрунтується на

принципі створення «вільного простору» і будується на основі діалогу; навчання педагогів самоорганізації змін здійснюється у педагогічній діяльності і в процесі саморозвитку; при включенні педагогів в інноваційну діяльність необхідно враховувати специфіку їх суб'єктного досвіду та індивідуальні можливості; розширення функцій педагогів як суб'єктів відбувається через передачу їм управлінських повноважень [4].

З цих положень, висунутих О. Тихомировим, виходить, що ефективність управління процесом навчання, і, відповідно, якість надаваних освітніх послуг у сучасних умовах залежать від особистої зацікавленості викладача.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, процесний підхід, що є основою управління навчальним комплексом «коледж-академія», повинен враховувати ті елементи ланцюжка, що зв'язують у кожному випадку процес надання освітніх послуг, і забезпечувати його професорсько-викладацьким складом, структурою управління – адміністративним органом.

Список джерел

1. Ефимов, В. В. Сборник методов поиска новых идей и решений управления качеством / сост. В.В. Ефимов. – Ульяновск: УлГТУ, 2011. – 194 с.
2. Заяц, О.В. Организация, администрирование и управление в социальной работе / О.В. Заяц. – Владивосток: Изд-во Дальневосточного университета, 2004. – 210 с.
3. Коротков, Э.М. Управление качеством образования: уч. пос. для вузов / Э.М. Коротков; [2-е изд.]. – М.: Академический Проект, 2007. – 320 с.
4. Тихомиров, А.А. Управление развитием инновационного потенциала педагогических кадров в школе: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / А.А. Тихомиров. – Череповец: Череповецкий государственный университет, 2001. – 214 с.